

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Bevolkingstrends 2014

Veranderingen in relatie- en gezinsvorming van Generatie X naar Y

**Demografische profielen van 30-jarigen naar
geslacht en opleidingsniveau**

Ruben van Gaalen
Juli 2014

We onderscheiden drie demografische profielen van 30-jarigen, geboren in 1970, 1975 en 1980: (1) een tijdig profiel, (2) een tijdnemend profiel en (3) een turbulent profiel. De dertigjarige van het eerste profiel is meestal getrouwd en heeft een kind; die van het tweede profiel woont alleen of woont ongehuwd samen en is kinderloos, die van het derde profiel is meestal zonder partner, is relatief vaak al vader of moeder, en heeft een samenwoonrelatie achter de rug. Laagopgeleide mannen hebben vaker het tijdnemende profiel in plaats van het tijdige profiel. Hebben ze geen werk of een laag inkomen, dan zijn ze vaker zonder partner en gezin. Verder is het voor laagopgeleide vrouwen vaak de keuze gezin óf werk. 'Tijdige' laagopgeleide vrouwen werken vaak niet. Laagopgeleide vrouwen hebben steeds vaker een turbulent profiel. Dit zijn vaak alleenstaande moeders met weinig inkomsten. Hoogopgeleide vrouwen halen het moederschap weer iets naar voren (tijdig profiel), of ze nu werken of niet. Hoogopgeleide mannen hebben meestal een tijdnemend profiel en dit is door de jaren heen weinig veranderd.

1. Inleiding

In deze studie analyseren we de dynamiek van demografisch gedrag van recente cohorten 30-jarige mannen en vrouwen. Met behulp van een latente-klassen-analyse worden profielen samengesteld van verschillende demografische gedragingen die vaak in combinatie voorkomen. Dit geeft meer inhoudelijke verdieping dan de focus op één enkel aspect, zoals partnerstatus of ouderschap. Omdat naast geslacht het hoogst behaalde opleidingsniveau cruciaal is voor het verklaren van verschillen in timing van demografische gedragingen, stellen we aparte profielen samen naar geslacht en opleidingsniveau.

Demografische trends, ontwikkelingen in onderwijsniveau en arbeidsparticipatie hebben de levenslopen van opeenvolgende generaties enorm veranderd (Liefbroer en Dykstra, 2000). Scheidingskansen zijn toegenomen, ouderschap wordt verder uitgesteld, kinderloosheid komt vaker voor en de levensverwachting stijgt. Daarnaast is sinds 1945 vooral het opleidingsniveau toegenomen en is de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen gestegen (Van Gaalen, De Vries, Arts en Harmsen, 2013).

De globale omschrijvingen (zie kader 1) van de verschillende generaties van de twintigste eeuw in Nederland weerspiegelen een tijdgeest, waarin opeenvolgende geboortecohorten jongeren opgroeiden en zichzelf ontplooiden. Keuzes rond relatie- en gezinsvorming – de *timing* van ouderschap, samenwonen of trouwen – worden minder bepaald door sociale herkomst en meer door eigen voorkeuren (SCP, 2010; Van der Lippe et al, 2007).

Jonge mensen volgen in toenemende mate een individueel en minder een collectief kompas. Als deze trend zich voortzet, kunnen we verwachten dat jongvolwassenen zich steeds minder traditioneel zullen gedragen. Ze zullen zich in mindere mate vastleggen in relatie- en gezinsverbanden dan leeftijdgenoten die eerder zijn geboren. Het percentage singles zal verder omhoog gaan en het aandeel gehuwden zal verder dalen. Het eerste ouderschap zal nog iets worden uitgesteld. De kans op kinderloosheid zal vermoedelijk stijgen.

In deze studie worden combinaties van demografische gedragingen (samenwonen, huwen, (echt)scheiden, kinderen krijgen) van drie opeenvolgende geboortejaargangen 30-jarigen,

de zogeheten pragmatische generatie, met elkaar vergeleken. Deze leeftijd is gekozen omdat de meesten hun opleiding inmiddels hebben beëindigd, een baan hebben en relatievorming een serieuze zaak wordt.

De vraag is of elke jongvolwassene binnen opeenvolgende generaties dezelfde weg in hetzelfde tempo gaat. Verlopen de veranderingen voor mannen en vrouwen even snel? Houden de ontwikkelingen voor bijvoorbeeld laag- en hoogopgeleide jongvolwassenen gelijke tred? En wat is het effect van de economische crisis op beslissingen rond relatie en gezin?

1.1 Vooral vrouwen?

De keuzes op het gebied van werk en beroep hangen bij mannen minder samen met hun relatie- en gezinssituatie dan bij vrouwen. Voor vrouwen zijn wens en werkelijkheid rond werk en beroep veel sterker afhankelijk van plannen rond het moederschap. En vooral de *resources* van vrouwen – opleidingsniveau, arbeidsdeelname en inkomsten – zijn gestegen van Generatie X naar Y. Het is dus te verwachten dat zich bij vrouwen meer veranderingen hebben voorgedaan met betrekking tot relatie- en gezinsvorming dan bij mannen.

Generaties in de twintigste eeuw in Nederland

Het generatieperspectief werd in Nederland door Henk Becker (1992) geïntroduceerd. Hij stelde dat ervaringen tussen 10 en 25 jaar richtinggevend zijn voor de verdere levensloop. Iedere generatie verzamelt soortgelijke maatschappelijke ervaringen en zal soortgelijke biografieën ontwikkelen. Tussen de jongste generatie jongeren en die van hun voorgangers bestaan verschillen in preferenties, meningen en houdingen. Iedere nieuwe generatie jonge mensen heeft haar eigen sociaal-culturele bagage en dit bepaalt voor een groot deel de verdere levensloop (Becker, 1992).

Hieronder volgen ter illustratie van de maatschappelijke veranderingen die zich hebben voorgedaan in Nederland in de afgelopen 100 jaar globale omschrijvingen van de generaties in de twintigste eeuw in Nederland (zie verder bijvoorbeeld Spangenberg en Lampert, 2009; SCP, 2010).

Vooroorlogse generatie (geboren in de periode 1910–1930)

Deze generatie is opgegroeid in en gevormd door de crisis van de jaren dertig van de vorige eeuw. Ze zouden plichtsgetrouw, bescheiden, sober, spaarzaam en berustend zijn. Kerk en staat vormen het innerlijk kompas van mensen uit deze generatie.

Stille generatie (geboren in de periode 1930–1940)

De stille generatie is trouw aan het gezag. In de tijd van de wederopbouw kon je door je werk hoger komen op de maatschappelijke ladder. Amerika was het voorbeeld: vrolijke gezinnen, kleurige kleding en een huis vol handige apparaten. De auto werd statussymbool en de huishoudelijke apparatuur kwam in opmars. Deze generatie is spaarzaam ingesteld.

Protestgeneratie (geboren in de periode 1940–1955)

Ook wel: babyboomgeneratie. Opgegroeid na de oorlog in stijgende welvaart, zonder armoede of massale werkloosheid. Zelfontplooiing, burgerlijke ongehoorzaamheid,

geestverruimende middelen en vrije seksuele moraal resulteerden in een nieuwe levensstijl. In 1968 barstte de bom en de sluimerende onvrede onder jongeren leidde in heel West-Europa tot protest.

Generatie X (geboren in de periode 1955–1970)

Dit is de verloren generatie of generatie nix. Ondanks een economische crisis in hun jeugd protesteerden ze niet. Dit is een zelfstandige generatie met een no-nonsense mentaliteit, praktisch, zelfredzaam, relativerend. 'Greed is good' (Gordon Gekko in de film Wall Street) was een veel gehoord motto in de late jaren tachtig. De generatie is echter divers en experimenteerde met samenlevingsvormen (latten). Vrouwelijk leiderschap kwam op, met nadruk op de balans tussen werk en privé. Nu bezet deze generatie veelal topposities.

Pragmatische generatie (geboren in de periode 1970–1980)

Dit zijn de kinderen van de protestgeneratie. Ze waren vrij om hun eigen keuzes te maken in het leven. Geluk in het leven, het doen van 'mijn eigen ding', flexibiliteit, jezelf zelf, zijn de belangrijkste waarden. Competitie is hen niet vreemd, van baan wisselen werd voor hen standaard. Werken is zeker belangrijk, maar niet zaligmakend voor geluk. De cultuur van het over alles en nog wat onderhandelen gaat gepaard met een gebrek aan discipline en plichtsbesef.

Generatie Y (geboren in de periode 1980–1994)

Dit wordt ook de grenzeloze generatie of Einsteingeneratie genoemd. Ze groeiden op in een decennium van terreurdreigingen, milieuproblemen, maar ook economische welvaart en de digitale revolutie. Ze zijn zelfverzekerd, authentiek en creatief, maar ook vaak lui. Hun ouders ruimen problemen voor hen uit de weg (achterbankgeneratie). Recent hebben ze te maken met nieuwe onzekerheden op de arbeidsmarkt door de aanhoudende economische crisis.

1.2 Vooral laagopgeleiden?

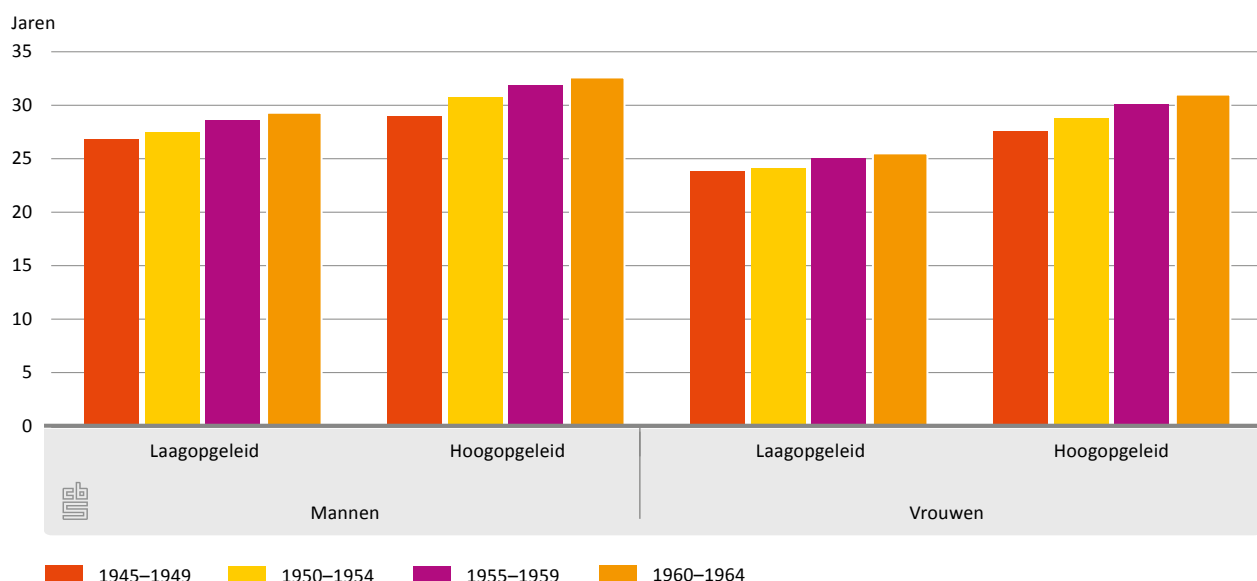
We weten dat het opleidingsniveau sterk samenhangt met het doormaken en de timing van demografische levensloopgebeurtenissen. Sinds de jaren zestig lopen hoogopgeleide mannen en vrouwen voorop waar het gaat om ongehuwd samenwonen in plaats van trouwen, en (echt)scheiding (Liefbroer en Dykstra, 2000). Vooral de leeftijd waarop vrouwen voor het eerst moeder worden, het percentage kinderlozen en de totale vruchtbaarheid zijn sterk aan het opleidingsniveau gerelateerd. Hoogopgeleide vrouwen stellen het moederschap het meest uit en zijn het vaakst kinderloos. Bij mannen bestaat de relatie tussen vruchtbaarheid en opleidingsniveau alleen bij de leeftijd van het eerste ouderschap (Wobma en Van Huis, 2012).

Hoogopgeleiden waren trendsetters in het losser maken van normen en waarden over relatie en gezin. Laagopgeleiden maken juist een inhaalslag en wellicht verkleint het verschil in timing van demografische gebeurtenissen naar opleidingsniveau? Binnen de groep laagopgeleide 30-jarigen wordt dus over de drie opeenvolgende geboortegaargangen een grotere afname van traditioneel gedrag verwacht dan binnen de groep hoogopgeleiden. Een sterkere stijging in het percentage singles, een sterkere afname in het percentage gehuwden, vaders en moeders, terwijl het aandeel gescheiden 30-jarigen juist sterker zal toenemen dan in de groep hoogopgeleiden.

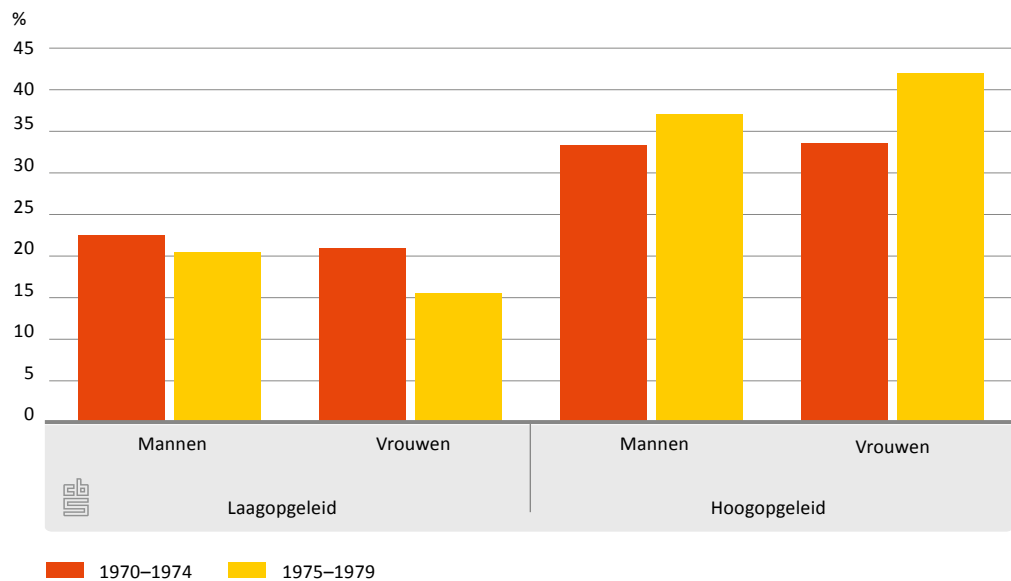
Het percentage laagopgeleiden daalde tussen 1970 en 1980, het aandeel hoogopgeleiden nam verder toe (Traag en Van der Mooren, 2013). Dit betekent dat de groep hoogopgeleiden steeds heterogener wordt: steeds meer mensen uit alle lagen van de bevolking halen een diploma in het hoger onderwijs. De voorloperrol van de hoogopgeleiden wordt minder belangrijk en dit zal de ontwikkeling – steeds minder traditioneel gedrag – binnen de groep hoogopgeleiden afremmen. Van Huis en Wobma (2012) lieten al zien dat hoogopgeleide vrouwen het krijgen van kinderen niet verder uitstellen.

De groep laagopgeleiden wordt juist steeds homogener. Met name door de invoering van de Mammoetwet (1968) vond een democratisering van het onderwijs plaats. Doel was dat alle leerlingen na de basisschool een vervolgopleiding deden en veel makkelijker dan voorheen konden doorstromen naar hogere onderwijsniveaus. Vooral kinderen uit lagere sociale herkomstsmilieus profiteerden hiervan, omdat zij vroeger vaak op een te laag niveau bleven steken of na de basisschool zelfs geen beroepsopleiding volgden maar meteen aan de slag gingen. Zo werd het onderwijssysteem beter toegankelijk voor iedereen en hadden steeds meer mensen de mogelijkheid om het opleidingsniveau te halen dat overeenkomt met hun competenties (Dronkers en Ultee, 1995). Dit betekent wel dat het niet hebben van een bruikbaar diploma nu meer dan vroeger wijst op het ontberen van benodigde competenties. In iedere nieuwe generatie laagopgeleiden blijven daarom meer en meer ‘echte’ vertegenwoordigers van de lagere klasse over (SCP, 2010). Zo konden competente mensen uit de lagere klasse van toen (een arbeidersmilieu), waar op jonge leeftijd aan het werk gaan gebruikelijk was, zich bij wijze van spreken nog opwerken tot voorman of zelfs fabrieksdirecteur. Mensen die vandaag de dag geen diploma of een schooldiploma met een laag niveau hebben vormen voor de massa's leeftijdsgenoten die wel de juiste papieren hebben weinig concurrentie op de arbeidsmarkt. Dit geldt deels ook voor de huwelijksmarkt. Want vrouwen huwen doorgaans graag een partner die hen voldoende te bieden heeft qua inkomen en zekerheid en die iets hoger is opgeleid dan zichzelf (Blossfeld en Timm, 2003). Misschien wordt het vooral voor laagopgeleide mannen en hoogopgeleide vrouwen moeilijker om een passende partner te vinden? Laagopgeleide mannen, omdat ze minder aantrekkelijk zijn dan andere mannen en hoogopgeleide vrouwen, omdat ze minder te kiezen en minder tijd (door werk en carrière) hebben.

1.2.1 Gemiddelde leeftijd bij het eerste kind, mannen en vrouwen naar geboortecohort en opleidingsniveau (1945–1964)

1.2.2 Percentage laag- en hoogopgeleide 30-jarige mannen en vrouwen naar geboortecohort (1970-1979)

1.3 Rol van de economische crisis?

Het is de vraag of een eventuele afname van meer traditioneel gedrag zichtbaar blijft als we rekening houden met factoren die het aangaan van een samenwonenrelatie dan wel huwelijk, en het stichten van een gezin mede bepalen. Gebrek aan resources en vertrouwen, baanonzekerheid en werkloosheid maken het namelijk moeilijk grote beslissingen te nemen, bijvoorbeeld over verhuizen, het kopen van een huis, trouwen, kinderen krijgen. Dus ook de crisis kan het demografische gedrag beïnvloeden (De Beer, 2012). De huidige economische crisis treft in principe allen. Echter, de crisis beïnvloedt 30-jarigen in 2010 (geboren in 1980) sterker dan leeftijdsgenoten die in 1970 en 1975 werden geboren (30 jaar in 2000 en 2005), en wel omdat degenen die in 1980 zijn geboren, midden in de crisis aan het begin van hun carrière en familielevens staan.

1.4 Verwachtingen

- 30-jarigen van opeenvolgende geboortegaargangen zullen zich steeds minder traditioneel gedragen en zich dus minder vastleggen in relatie- en gezinsverbanden.
- Van de laagopgeleide 30-jarigen wordt een grotere afname van traditioneel gedrag verwacht dan van de hoogopgeleiden.
- Van de groep 30-jarige vrouwen wordt een grotere afname van traditioneel gedrag verwacht dan van de mannen.

Om dit te onderzoeken worden demografische profielen van gedrag rond relatie- en gezinsvorming gemaakt, voor mannen en vrouwen en naar opleidingsniveau. Daarna worden de profielen van de drie geboortegaargangen vergeleken om, na controle voor variatie in opleidingsniveau, werk, inkomen en herkomst, vast te kunnen stellen of er over de tijd heen inderdaad maatschappelijk iets is veranderd.

2. Data en methode

2.1 Data

De gegevens zijn afkomstig uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB) van het CBS (Bakker, 2008, 2009; Bakker, Van Rooijen en Van Toor, 2014). Het SSB is een stelsel van registers en enquêtes die op persoonsniveau aan elkaar zijn gekoppeld. De ruggengraat wordt gevormd door de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), waar alle demografische gegevens aan worden onttrokken. Via de GBA kunnen kinderen aan juridische ouders worden gelinkt. Voor dit onderzoek zijn eveneens gegevens gebruikt over opleiding, banen, zelfstandigen en uitkeringen. De gegevens over zelfstandigen in het SSB zijn afkomstig uit de aangiften inkomstenbelasting (IB) van de Belastingdienst.

Uit het SSB zijn drie complete geboortegaangen geselecteerd: 1970, 1975 en 1980, bestaande uit 672 duizend mannen en vrouwen. Vervolgens zijn de belangrijkste demografische en sociaaleconomische kenmerken van de leefsituatie op 30-jarige leeftijd (in 2000, 2005 en 2010), en de relatiegeschiedenis toen ze tussen 25 en 30 jaar oud waren, toegevoegd.

2.2 Methode

Vaak worden demografische gedragingen afzonderlijk geanalyseerd. Echter, we vermoeden onderliggende patronen voor demografische gedragingen die niet zichtbaar worden als we ze apart bestuderen. Daarom willen we in deze studie typische combinaties van demografische statussen zoeken, die een completer beeld geven van de mogelijke leefsituaties van 30-jarigen.

Latente-klassen-analyse (LKA) wordt gebruikt om profielen van demografische gedragingen te construeren. In LKA gaan we uit van probabilistische in plaats van deterministische relaties tussen de onderliggende demografische profielen en de daadwerkelijk gedragingen (zie verder Hageaars en Halman, 1989; Vermunt, 1991, 2003; Van Gaalen en Dykstra, 2006). De onderliggende demografische profielen, de zogenaamde latente klassen, zijn niet direct meetbaar. De demografische gedragingen – de woonsituatie, burgerlijke staat, het hebben van kinderen, het hebben verbroken van een partnerrelatie – zijn wel meetbaar. We beginnen met het berekenen van een model met slechts een enkele latente klasse (geen relatie tussen manifeste indicatoren) en voegen steeds een klasse toe, controlerend voor modelfit en significantie. Het gebruikte statistische programma is Latent GOLD, dat ontwikkeld is door Vermunt en Magidson (2005). Ieder individu wordt toegewezen aan het profiel waar hij op basis van de waargenomen demografische gedragingen de grootste kans heeft toe te behoren.

Om de samenhang te onderzoeken tussen de persoonskenmerken (geboortecohort, opleidingsniveau, werk en inkomen, herkomstgroepering, echtscheiding van de ouders) wordt een multinomiaal logistisch regressiemodel geschat, wat een uitbreiding is van een binair logistisch model (Liao, 1994). Om de uitkomsten van dit model te interpreteren, schatten we zogeheten marginale effecten. Een marginaal effect geeft de verandering in de kans om tot het profiel te behoren als de onafhankelijke variabele één eenheid verandert,

terwijl de andere variabelen op het populatiegemiddelde worden gehouden. Per variabele tellen de marginale effecten op tot 1 (Liao, 1994; Yamaguchi, 2000).

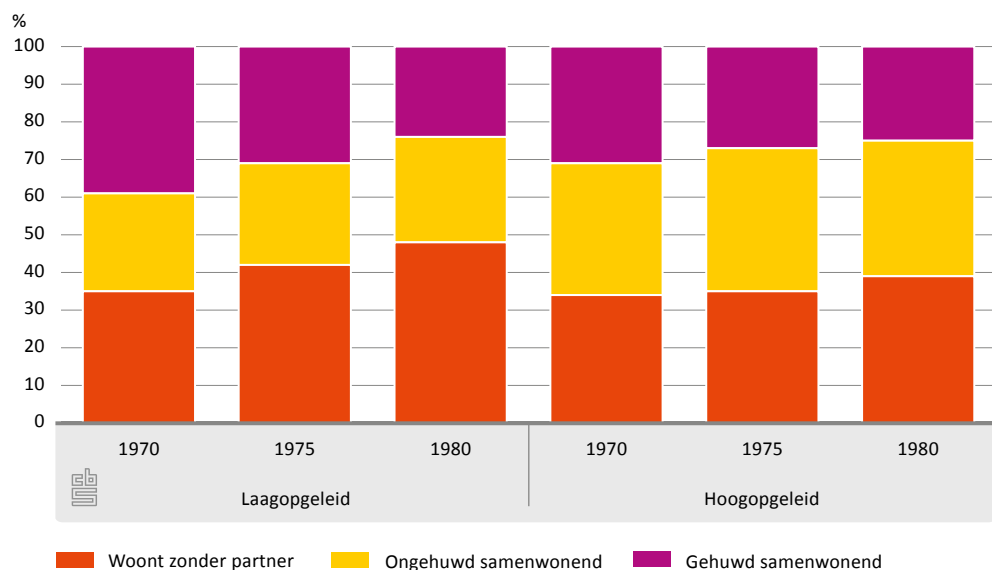
3. Resultaten

3.1 Beschrijvende resultaten

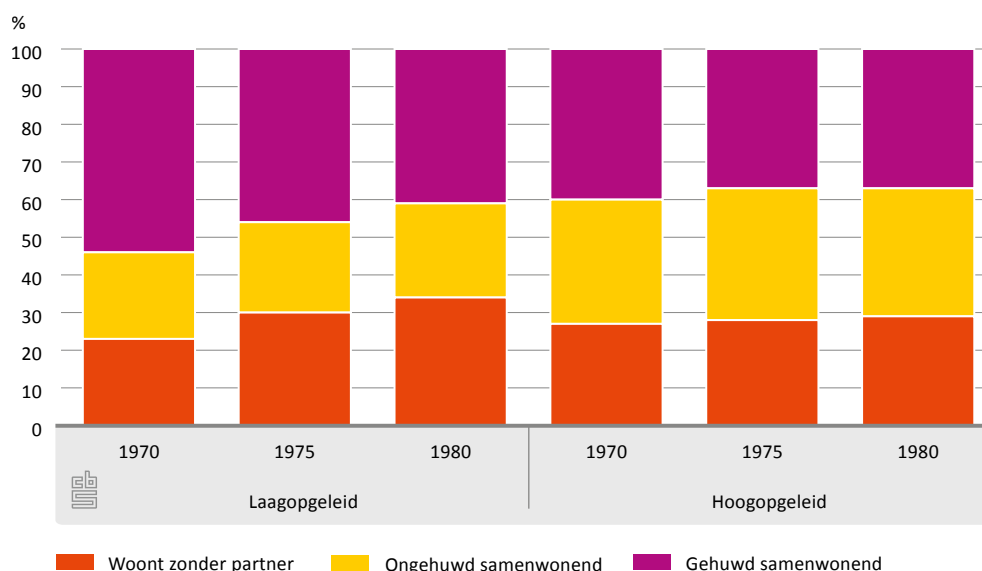
3.1.1 Partnerstatus

Allereerst bevestigen de cijfers het beeld dat vrouwen op hun dertigste eerder gaan samenwonen of trouwen dan mannen. Ten tweede valt het op dat de laagopgeleiden van het eerste geboortecohort (1970) vaker al op 30-jarige leeftijd getrouwd zijn dan hoogopgeleiden. Van de laagopgeleide mannen is dat 39 procent, van de hoogopgeleide jaargenoten 31 procent. Van de laagopgeleide vrouwen uit 1970 is zelfs meer dan de helft getrouwd, terwijl slechts 40 procent van de hoogopgeleide vrouwen al in het huwelijksbootje stapte.

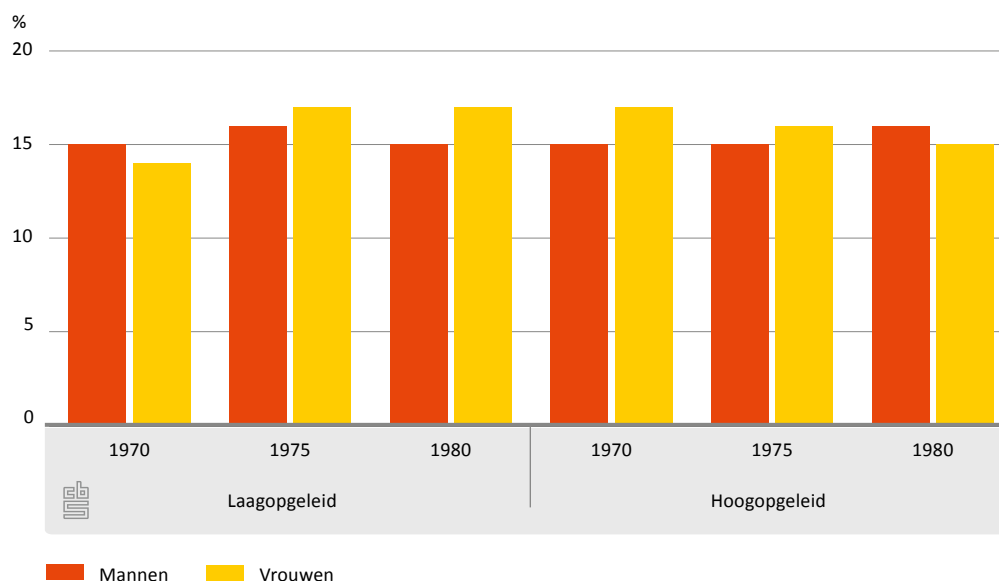
3.1.1.1 Partnerstatus 30-jarige mannen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970–1975–1980)

3.1.1.2 Partnerstatus 30-jarige vrouwen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970-1975-1980)

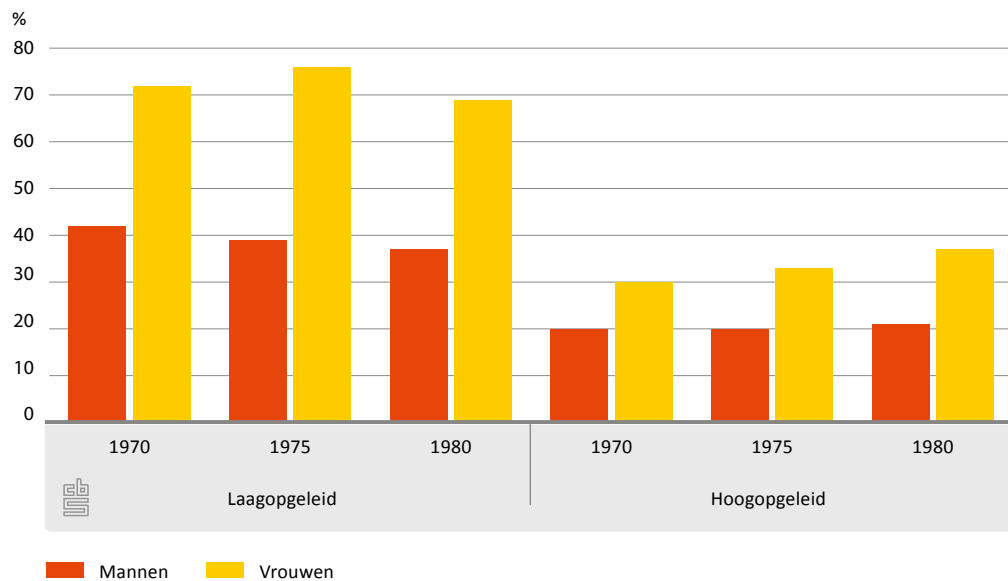

3.1.1.3 Percentage 30-jarige mannen en vrouwen dat tussen 25 en 30 jaar met een partner woonde (niet de eventuele huidige partner) naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970-1975-1980)

Het huwelijk verliest wel aan betekenis, vooral onder laagopgeleiden. Na tien jaar is het percentage hoogopgeleide mannen dat op 30-jarige leeftijd is gehuwd (25 procent) zelf iets groter dan bij hun laagopgeleide leeftijdgenoten (24 procent). Ongehuwd samenwonen wint nauwelijks aan betekenis. Laagopgeleiden wonen vaak alleen of bij de ouder(s). Van de vrouwen doet 12 procent dit, van de mannen 25 procent. Het kan natuurlijk best zijn dat men een zogenoemde lat-relatie heeft. Van de in 1980 geboren mannen en vrouwen die op hun dertigste laagopgeleid zijn woont zelfs een groter aandeel (nog) zonder partner dan de leeftijdsgenoten die een diploma in het hoger onderwijs hebben. Het gaat bij de mannen om 48 procent (laagopgeleid) en 39 procent (hoogopgeleid), bij de vrouwen om 34 procent en 29 procent.

3.1.1.4 Percentage vaders en moeders onder 30-jarigen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970-1975-1980)

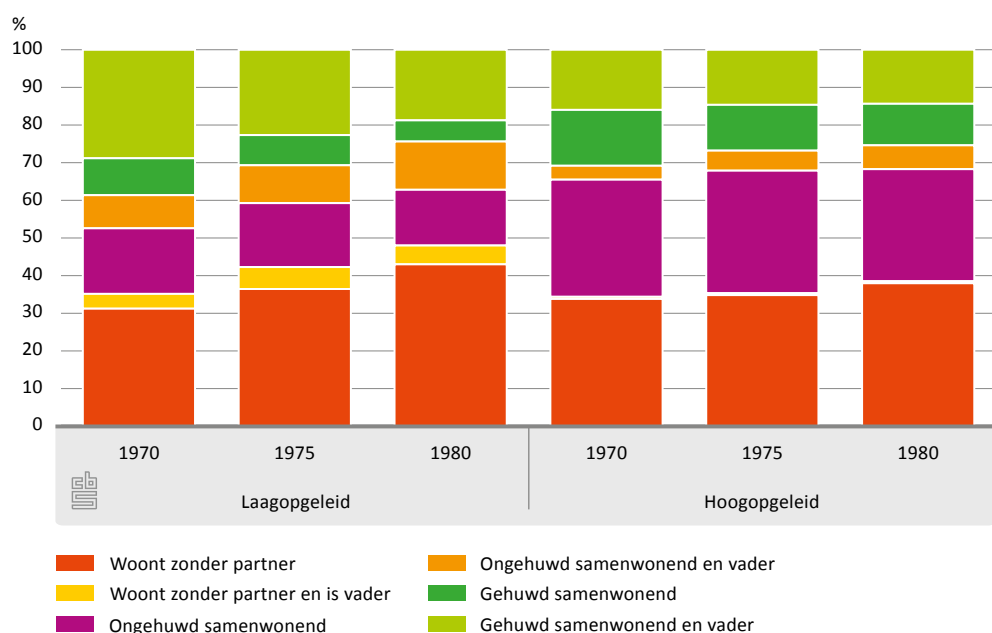

Het is niet zo dat 30-jarigen steeds onstuimigere levens leiden en vaker samenwoonrelaties aangaan en verbreken. Het aandeel mannen en vrouwen, laag- en hoogopgeleid, dat al een samenwoonrelatie achter de rug heeft tussen 25 en 30 jaar is namelijk redelijk stabiel.

3.1.2 Ouderschap

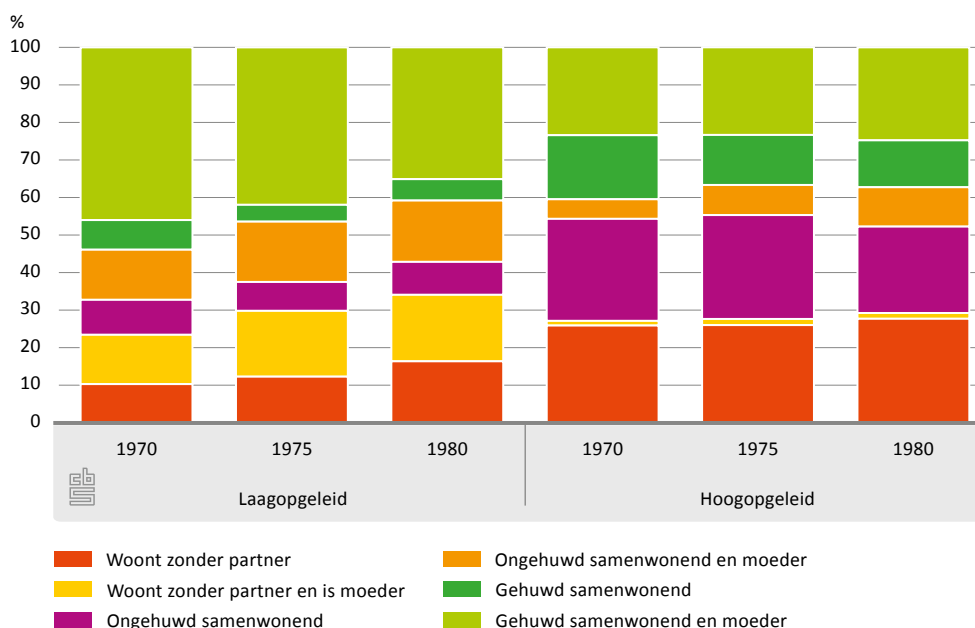
Laagopgeleide vrouwen zijn veel vaker al moeder op hun dertigste. Na een kleine toename van de in 1970 geboren vrouwen (in 2000) naar de in 1975 geboren (in 2005) is een daling ingezet. Minder dan 70 procent van de 30-jarigen die in 1980 werden geboren is moeder. Onder de hoogopgeleide vrouwen neemt het aantal moeders van dertig jaar juist toe,

3.1.2.1 Partnerstatus en vaderschap 30-jarige mannen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970-1975-1980)

ondanks de conjuncturele neergang. Van de in 1980 geboren hoogopgeleide vrouwen heeft 37 procent op haar dertigste één of meer kinderen. Het aantal laagopgeleide vaders daalt licht, het aantal hoogopgeleide vaders neemt toe, zij het minimaal.

3.1.2.2 Partnerstatus en moederschap 30-jarige vrouwen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970-1975-1980)

3.1.3 Partnerstatus en ouderschap

In tien jaar tijd passeren laagopgeleiden de hoogopgeleiden in het wonen zonder partner. Van de in 1980 geboren laagopgeleiden woont 43 procent zonder partner, van de hoogopgeleiden 34 procent. Bijzonder is dat laagopgeleide vaders vaker alleen met of zonder hun kind(eren) wonen dan hoogopgeleide vaders. Dit komt natuurlijk ook omdat laagopgeleiden mannen eerder aan kinderen beginnen. Hoogopgeleide mannen hebben een grote voorsprong in het ongehuwd samenwonen zonder kinderen. Die voorsprong behouden ze ook. Bij het ongehuwd samenwonen met kinderen is het beeld anders. Zowel laag- als hoogopgeleide mannen zijn op dertigjarige leeftijd steeds minder vaak getrouwd en (nog) kinderloos. Samenvattend, is in tien jaar tijd relatief weinig gebeurd bij hoogopgeleide mannen op het gebied van partner- en ouderschap. De partnersituatie van laagopgeleide mannen en het wel of niet hebben van kinderen is in die periode sterk gewijzigd.

In tegenstelling tot de mannen is het aandeel laagopgeleide vrouwen dat zonder partner woont niet hoger dan onder hoogopgeleiden, al stijgt het wel. We zien wel dat onder laagopgeleide vrouwen die in 1980 zijn geboren en alleen wonen, meer dan de helft al kinderen heeft: 16 procent woont zonder partner en 18 procent woont zonder partner en is moeder. Interessant is de verdubbeling die in tien jaar tijd is te zien onder hoogopgeleide ongehuwd samenwonende vrouwen met een kind (van 5 procent naar 10 procent). Laagopgeleide vrouwen leven op hun dertigste steeds minder vaak gehuwd met kind(eren). Het aandeel daalde van 46 procent voor de in 1970 geboren vrouwen, naar 35 procent voor de in 1980 geboren vrouwen. Onder hoogopgeleide vrouwen zien we juist een lichte toename van het aantal gehuwde dertigjarige moeders.

3.2 Resultaten latente-klassen-analyse

Na het uitvoeren van de latente-klassen-analyse wordt ieder individu toegewezen aan een passend demografisch profiel. Onderstaande tabel geeft de resultaten van de LKA weer, apart voor mannen en vrouwen. De percentages voor de profielgrootten tellen telkens op tot 100 procent. Binnen ieder profiel geven de percentages aan hoe groot de kans is dat mannen of vrouwen scoren op de indicatoren. We presenteren hier de meest robuuste resultaten met drie profielen (zie bijlage).

3.2.1 Resultaten Latente-klassen-analyse 30-jarige mannen en vrouwen (geboortecohorten 1970–1975–1980)

	Mannen			Vrouwen		
	Profiel 1	Profiel 2	Profiel 3	Profiel 1	Profiel 2	Profiel 3
Profielgrootte	38%	47%	15%	54%	31%	15%
Indicatoren						
Woont zonder partner	2%	57%	67%	1%	46%	74%
Ongehuwd samenwonend	25%	38%	30%	20%	46%	24%
Gehuwd samenwonend	73%	5%	3%	79%	8%	1%
Is vader/moeder	71%	0%	16%	80%	6%	43%
Woonde met partner (<5 jr)	3%	0%	91%	2%	11%	65%
Profiel	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent

Bron: CBS.

In profiel 1 leeft de overgrote meerderheid met een partner, meestal gehuwd, en met (ten minste) een kind. Binnen dit profiel woonde bijna niemand de afgelopen vijf jaar met een andere partner. Dit noemen we het tijdige profiel, omdat deze mannen en vrouwen binnen de groep 30-jarigen relatief vroeg zijn in relatievorming, huwen en kinderen krijgen. Anders gezegd zien we in het tijdige profiel het meest traditionele demografisch gedrag.

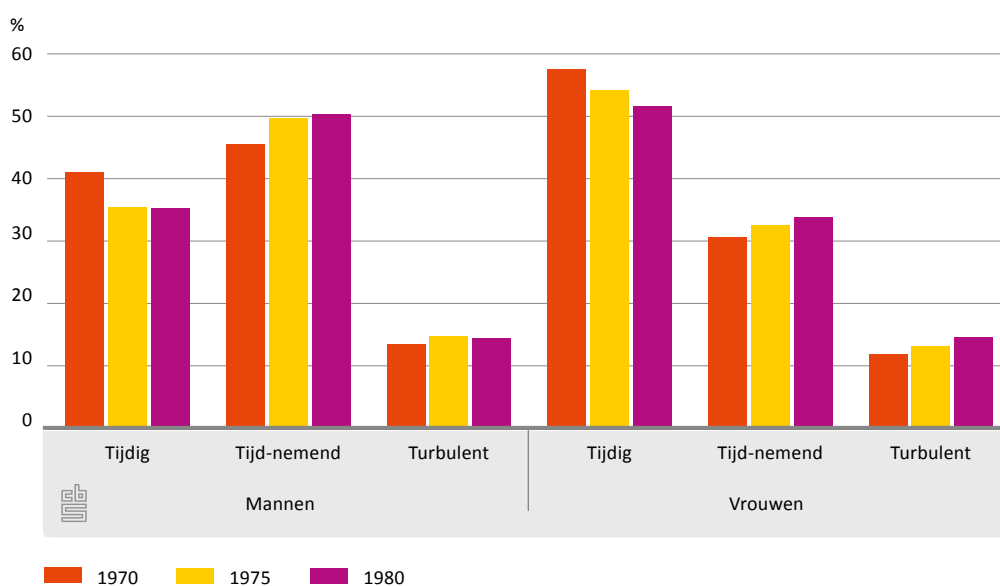
In profiel 2 woont de meerderheid zonder partner, in ieder geval ongehuwd. Er zijn meestal (nog) geen kinderen en weinig tot geen ervaringen met samenwoonpartners. Dit wordt het tijd-nemende profiel genoemd. Er is nog niet te zeggen welke mensen in dit profiel uiteindelijk toch zullen trouwen en kinderen krijgen, maar alleen wat later dan in het tijdige profiel, en welke mensen dit niet zullen doen. Bij 30-jarigen in het tijd-nemende profiel zien we vooral het uitstellen van demografisch gedrag.

In het turbulente profiel (profiel 3) woont de meerderheid van de mannen of vrouwen niet met een partner en meestal alleen. Slechts 30 procent van de mannen en 24 procent van de vrouwen woont ongehuwd samen. Ze lijken op zich op mensen in het tijd-nemende profiel, behalve dat turbulente 30-jarigen zeker al het één en ander aan relaties achter de rug hebben. Van de turbulente mannen is 16 procent al vader en meer dan 90 procent heeft samengewoond, al dan niet gehuwd. Onder de turbulente vrouwen heeft 43 procent ten minste één kind, 65 procent maakte een (echt)scheiding mee.

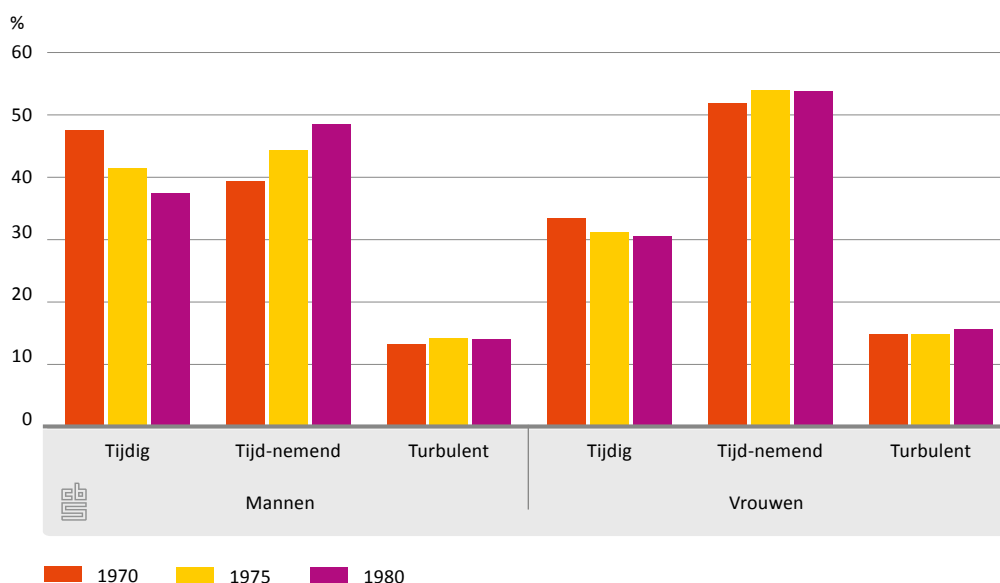
3.2.1 Verandering over de tijd

Na het schatten van de LKA beschrijven we de profielen naar de drie geboortegaargangen. Voor de mannen en de vrouwen zien we de percentages van het tijdige profiel afnemen. Dit bevestigt wat we verwacht hadden: steeds minder traditioneel gedrag in de zin van tijdig huwen en kinderen krijgen. Dit weerspiegelt de ontwikkelingen van de demografische indicatoren (vooral partnerstatus en ouderschap) die als input dienden voor de LKA. Nu is het de vraag of deze veranderingen over geboortecohorten gelden voor zowel laag- als hoogopgeleiden.

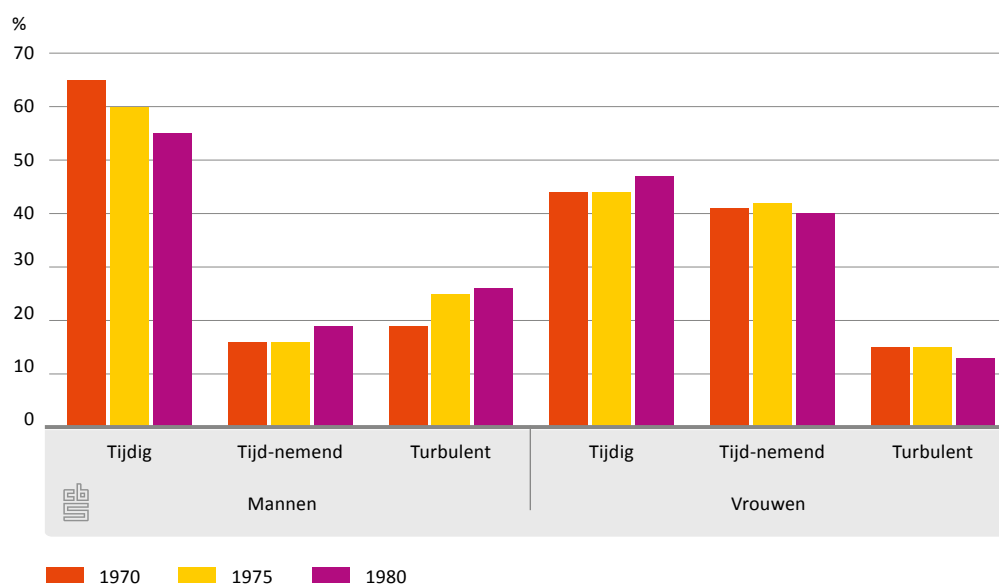
3.2.1.1 Demografische profielen 30-jarige mannen en vrouwen van de geboortecohorten 1970-1975-1980

3.2.1.2 Demografische profielen 30-jarige laag- en hoogopgeleide mannen van de geboortecohorten 1970-1975-1980

3.2.1.3 Demografische profielen 30-jarige laag- en hoogopgeleide vrouwen van de geboortecohorten 1970-1975-1980

3.2.2 Verandering over geboortecohorten naar opleidingsniveau

In de grafieken 3.2.1.1, 3.2.1.2 en 3.2.1.3 zijn de ontwikkelingen in de tijd naar opleidingsniveau te zien. Met de latente-klassen-analyse vinden we weer dezelfde drie profielen. Zoals we verwachtten, hebben laagopgeleiden vaker het tijdige profiel dan hoogopgeleiden. Laagopgeleiden zijn vaker op hun dertigste getrouwd en zijn al vaker vader of moeder. Het percentage 'tijdigen' (de meest traditionele mannen en vrouwen) neemt voor beide groepen laagopgeleiden wel af.

Tijdnemers onder de laagopgeleide mannen van 1980 vormen de grootste groep (bijna 50 procent). In de levens van de hoogopgeleide mannen veranderde het minst: de profielen blijven nagenoeg even groot. Het aandeel mannen in een turbulent profiel is ook stabiel (12 tot 15 procent). In de regressieanalyse, waarin wordt gecontroleerd voor individuele resources en groepssamenstelling, blijven de gevonden cohorteffecten voor mannen overeind (zie de bijlage).

Duidelijk is ook dat vele laagopgeleide vrouwen het tijdige profiel verlaten, onder hoogopgeleide vrouwen neemt de kans op een tijdig profiel in de meest recente geboortegaang (1980) juist weer toe. Dit hangt natuurlijk samen met de lichte stijging van het aandeel moeders binnen het meest recente geboortecohort. Opvallend is dat het turbulente profiel binnen de groep laagopgeleide vrouwen ten opzichte van mannen en hoogopgeleide vrouwen relatief hoog is (20 procent voor de in 1970 geboren) en relatief sterk stijgt – naar 26 procent – onder de 30-jarigen van 1980.

In de resultaten van de regressieanalyses waarin de vrouwen centraal staan zien we dat de gevonden cohorteffecten onder hoogopgeleide vrouwen relevant blijven. Als we rekening houden met de resources van laagopgeleide vrouwen blijft er eigenlijk geen cohorteffect meer over. De waargenomen verschuivingen tussen de profielen over de tijd wordt geheel verklaard door de onderliggende kenmerken van de groepen. Voor laagopgeleiden is het óf gezin óf werk. Voor hoogopgeleide vrouwen komt de combinatie gezin en werk vaker voor. Voor hoogopgeleide vrouwen is het in toenemend mate: gezin én werk.

4. Conclusies

In dit artikel zijn combinaties van demografische gedragingen (samenwonen, huwen, (echt) scheiden, kinderen krijgen) van drie opeenvolgende geboortecohorten (1970, 1975 en 1980) 30-jarigen met elkaar vergeleken. Dit is voor mannen en vrouwen en naar opleidingsniveau uitgevoerd.

4.1 Demografische profielen van 30-jarigen

Allereerst vinden we een robuuste driedeling van demografisch gedrag. Op basis daarvan zijn drie demografische profielen gevormd,

1. Tijdige profiel: degenen die hiertoe behoren, zijn meestal getrouwd met de eerste partner en hebben één of meer kinderen.
2. Tijd-nemende profiel: men woont vaak zonder partner en, indien wel samenwonend, dan niet getrouwd. Kinderen hebben ze nog niet en ze hebben nog niet eerder samengewoond met een partner.
3. Turbulente profiel: degenen die dit profiel hebben, wonen meestal niet met een partner. Slechts een kwart woont samen. Ze hebben relatief vaak al een kind en een samenwoonrelatie achter de rug.

4.2 Veranderingen van Generatie X naar Y?

De vermoede verschuiving van de meer traditionelere leefsituaties naar steeds lossere partnerrelaties en gezinsverbanden geldt niet voor iedereen. Het is essentieel apart naar laag- en hoogopgeleide mannen en vrouwen te kijken. Vooral laagopgeleide mannen van opeenvolgende geboortecohorten leggen zich steeds minder vast in relaties en gezinsverbanden. Ze wonen nu zelfs vaker zonder partner dan hoogopgeleide mannen. Dit zijn relatief vaak mannen met weinig inkomen of zonder baan. De economische crisis heeft de arbeidsmarktpositie van vooral jongeren en laagopgeleiden aangetast (Bierings, Kooiman en De Vries, 2013). We weten dat langdurige inkomensdaling bij mannen de stabiliteit van hun partnerrelaties onder druk zet (Van Rooijen en Van Gaalen, 2013). Maar afgezien van het belang van werk en inkomen voor deze mannen voor relatie- en gezinsvorming is de verschuiving van tijdig (meer traditioneel) naar tijdnemend (uit- en eventueel afstellend) voor laagopgeleide mannen een structurele ontwikkeling die los staat van hun resources. Dit hangt vermoedelijk samen met het toenemend belang van voldoende opleiding en verdien capaciteit voor met name mannen om langdurige relaties aan te kunnen gaan.

Onder laagopgeleide vrouwen daalt het percentage dat al gehuwd en moeder is ook. Maar vooral als laagopgeleide vrouwen voldoende resources hebben (werk, inkomen) neemt de kans toe dat ze huwelijk en kind uitstellen. Hebben ze geen werk of inkomen dan is de kans weer groter dat ze zich settelen. Voor hen is het huisje-boompje-beestje-model dus altijd nog een optie. De verschuiving van tijdig naar tijdnemend is voor hen geen structurele ontwikkeling. Opvallend onder hen is het toenemende aandeel dat in het turbulente profiel zit. Dit zijn relatief vaak alleenstaande moeders met lage inkomens. Voor een verklaring hiervoor kunnen we denken aan de crisis, die de relatie met hun meestal eveneens

laagopgeleide mannen onder druk zet. Anderzijds wordt de groep laagopgeleiden steeds homogener. Alleen de ‘echte’ vertegenwoordigers van de lagere klasse blijven over (SCP, 2010). De stijging van het aandeel vrouwen binnen het turbulente profiel wijst erop dat laagopgeleiden steeds meer risicogedrag laten zien, vaker scheiden of zelfs nooit met de vader van hun kind samenleven.

Voor hoogopgeleide mannen veranderde het minst. Echter, hoogopgeleide vrouwen vinden we juist weer in het iets traditionelere bestaan door het naar voren halen van het moederschap. Los van variatie in resources of andere factoren, die ertoe doen bij demografisch gedrag als trouwen en kinderen krijgen, herontdekt een deel van de hoogopgeleide vrouwen het jongere moederschap. Overigens zijn er onder de turbulente hoogopgeleide mannen en vrouwen weinig alleenstaande ouders en hebben ze vrij hoge inkomens. ‘Turbulent’ weerspiegelt hier veel vaker vrijheid en zelfstandigheid dan onder laagopgeleiden.

4.3 Verder onderzoek

Het is interessant de demografische keuzes van deze en volgende cohorten verder te volgen. Ook zou het goed zijn in beeld te brengen wat er allemaal tussen leeftijd 20 en 30 is gebeurd en hoe ze tot het profiel zijn gekomen waar ze zich in bevinden. Het opleidingstraject en de beroepsloopbaan zouden voor de tijdige 30-jarigen wel eens anders kunnen verlopen dan voor de turbulente of tijd-nemende mannen en vrouwen. Als laatste is aan te raden deze analyse ook te doen met meer diversiteit in de opleidingsniveaus.

Bijlagen

1. Partnerstatus en ouderschap 30-jarige mannen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970–1975–1980)

	Laagopgeleid			Middenopgeleid			Hoogopgeleid		
	1970	1975	1980	1970	1975	1980	1970	1975	1980
	%								
Woont zonder partner	35	42	48	34	37	40	34	35	39
Ongehuwd samenwonend	26	27	28	30	34	31	35	38	36
Gehuwd samenwonend	39	31	24	37	29	28	31	27	25
Is vader	42	39	37	30	28	32	20	20	21
Woonde met partner (<5 jr)	15	16	15	13	15	14	15	15	16

Bron: CBS.

2. Partnerstatus en ouderschap 30-jarige vrouwen naar opleidingsniveau en geboortecohort (1970-1975-1980)

	Laagopgeleid			Middenopgeleid			Hoogopgeleid		
	1970	1975	1980	1970	1975	1980	1970	1975	1980
	%								
Woont zonder partner	23	30	34	21	23	28	27	28	29
Ongehuwd samenwonend	23	24	25	24	29	30	32	36	34
Gehuwd samenwonend	54	46	41	55	47	42	40	37	37
Is moeder	72	76	69	52	57	57	30	33	37
Woonde met partner (<5 jr)	14	17	17	12	14	14	17	16	15

Bron: CBS.

3. Resultaten Latente-klassen-analyse: Demografische profielen 30-jarige laag- en hoogopgeleide mannen (geboortecohorten 1970-1975-1980) en achtergrondkenmerken

Profiel	Laagopgeleid			Hoogopgeleid				
	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent		Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent	
Profielgrootte	44%	45%	12%	100%	33%	52%	15%	100%
Indicatoren								
Woont zonder partner	3%	69%	76%		1%	51%	61%	
Ongehuwd samenwonend	27%	28%	23%		24%	44%	36%	
Gehuwd samenwonend	70%	3%	2%		75%	5%	3%	
Is vader	78%	1%	41%		60%	0%	5%	
Woonde met partner (<5 jr)	4%	8%	87%		3%	0%	98%	
Achtergrondkenmerken								
Geboortecohort								
1970	48%	39%	13%	100%	33%	52%	15%	100%
1975	41%	44%	14%	100%	31%	54%	15%	100%
1980	37%	49%	14%	100%	31%	54%	16%	100%
Herkomstgroepering								
Autochtoon	40%	48%	13%	100%	32%	53%	15%	100%
Niet-westers allochtoon	52%	33%	15%	100%	35%	46%	19%	100%
Westers allochtoon	39%	46%	15%	100%	26%	58%	16%	100%
Voornaamste inkomstenbron								
Geen inkomsten	41%	46%	13%	100%	16%	68%	16%	100%
Werknemer	45%	41%	13%	100%	33%	52%	15%	100%
Zelfstandig	55%	32%	13%	100%	32%	52%	17%	100%
Uitkering	28%	56%	16%	100%	11%	72%	17%	100%
Inkomsten (in euro's)								
≤1 000	37%	48%	16%	100%	18%	65%	17%	100%
1 001–2 000	37%	49%	14%	100%	22%	62%	17%	100%
2 001–3 000	47%	39%	13%	100%	31%	54%	14%	100%
3 001–4 000	57%	29%	14%	100%	35%	49%	15%	100%
≥4 001	48%	37%	15%	100%	38%	48%	14%	100%

Bron: CBS.

4. Resultaten Latente-klassen-analyse: Demografische profielen 30-jarige laag- en hoogopgeleide vrouwen (geboortecohorten 1970–1975–1980) en achtergrondkenmerken

	Laagopgeleid			Hoogopgeleid				
Profiel	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent		Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent	
Profielgrootte	58%	22%	20%	100%	45%	43%	11%	100%
Indicatoren								
Woont zonder partner	1%	55%	79%		2%	45%	67%	
Ongehuwd samenwonend	18%	41%	21%		24%	45%	30%	
Gehuwd samenwonend	81%	4%	1%		75%	9%	3%	
Is moeder	88%	27%	76%		71%	0%	13%	
Woonde met partner (<5 jr)	2%	9%	61%		3%	7%	99%	
Achtergrondkenmerken								
Geboortecohort								
1970	65%	16%	19%	100%	44%	41%	15%	100%
1975	60%	16%	25%	100%	44%	42%	15%	100%
1980	55%	19%	26%	100%	47%	40%	13%	100%
Herkomstgroepering								
Autochtoon	61%	22%	18%	100%	45%	41%	14%	100%
Niet-westers allochtoon	63%	8%	30%	100%	48%	37%	15%	100%
Westers allochtoon	55%	19%	27%	100%	43%	43%	14%	100%
Voornaamste inkomstenbron								
Geen inkomsten	88%	4%	8%	100%	58%	32%	10%	100%
Werknemer	59%	24%	17%	100%	44%	41%	14%	100%
Zelfstandig	80%	14%	7%	100%	43%	41%	16%	100%
Uitkering	35%	17%	48%	100%	40%	40%	20%	100%
Inkomsten (in euro's)								
≤1 000	82%	8%	10%	100%	59%	30%	11%	100%
1 001–2 000	39%	24%	37%	100%	61%	29%	10%	100%
2 001–3 000	35%	42%	23%	100%	39%	45%	15%	100%
3 001–4 000	28%	49%	24%	100%	34%	49%	17%	100%
≥4 001	33%	24%	43%	100%	35%	46%	19%	100%

Bron: CBS.

5. Resultaten multinomiale logistische regressie demografische profielen van 30-jarige laag- en hoogopgeleide mannen (marginale effecten)

Profiel	Laagopgeleid			Hoogopgeleid		
	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent
Profielgrootte	44%	45%	12%	33%	52%	15%
Achtergrondkenmerken						
Geboortecohort						
1970	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
1975	-0,07 ²⁾	0,06 ²⁾	0,01 ¹⁾	-0,03 ¹⁾	0,03 ¹⁾	0,00
1980	-0,13 ³⁾	0,12 ³⁾	0,01 ¹⁾	-0,06 ²⁾	0,05 ²⁾	0,01 ¹⁾
Herkomstgroepering						
Autochtoon	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Niet-westers allochtoon	0,19 ³⁾	-0,21 ³⁾	0,02 ¹⁾	0,08 ²⁾	-0,11 ²⁾	0,03 ¹⁾
Westers allochtoon	0,02 ¹⁾	-0,04 ¹⁾	0,02 ¹⁾	-0,05 ¹⁾	0,03 ¹⁾	0,02 ¹⁾
Voornaamste inkomstenbron						
Geen inkomsten	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Werknemer	0,03 ¹⁾	-0,05 ¹⁾	0,03 ¹⁾	0,09 ¹⁾	-0,10 ¹⁾	0,01
Zelfstandig	0,13 ²⁾	-0,16 ²⁾	0,03 ¹⁾	0,11 ¹⁾	-0,13 ²⁾	0,02 ¹⁾
Uitkering	-0,11 ²⁾	0,07 ¹⁾	0,04 ¹⁾	-0,12 ¹⁾	0,08 ¹⁾	0,04 ¹⁾
Inkomsten (in euro's)						
≤1 000	-0,12 ²⁾	0,10 ²⁾	0,02 ¹⁾	-0,10 ²⁾	0,07 ¹⁾	0,03 ¹⁾
1 001–2 000	-0,11 ³⁾	0,11 ³⁾	0,00	-0,09 ²⁾	0,07 ²⁾	0,02 ¹⁾
2 001–3 000	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
3 001–4 000	0,12 ²⁾	-0,12 ²⁾	0,01	0,05 ²⁾	-0,06 ²⁾	0,01 ¹⁾
≥4 001	-0,01	-0,01	0,02 ¹⁾	0,08 ²⁾	-0,08 ²⁾	0,00
			Pseudo R ² = 0.0406		Pseudo R ² = 0.0143	

¹⁾ 2 < t ≤ 10;

²⁾ 10 < t ≤ 20;

³⁾ t > 20.

Bron: CBS.

6. Resultaten multinomiale logistische regressie demografische profielen van 30-jarige laag- en hoogopgeleide vrouwen (marginale effecten)

Profiel	Laagopgeleid			Hoogopgeleid		
	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent	Tijdig	Tijd-nemend	Turbulent
Profielgrootte	58%	22%	20%	45%	43%	11%
Achtergrondkenmerken						
Geboortecohort						
1970	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
1975	-0,01	-0,01	0,01 ¹⁾	0,03 ¹⁾	-0,02 ¹⁾	-0,01 ¹⁾
1980	0,00	-0,01 ¹⁾	0,02 ¹⁾	0,09 ³⁾	-0,06 ²⁾	-0,04 ²⁾
Herkomstgroepering						
Autochtoon	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Niet-westers allochtoon	0,05 ²⁾	-0,14 ³⁾	0,08 ³⁾	0,00	-0,02 ¹⁾	0,01 ¹⁾
Westers allochtoon	-0,07 ²⁾	-0,02 ¹⁾	0,09 ²⁾	-0,04 ¹⁾	0,03 ¹⁾	0,01 ¹⁾
Voornaamste inkomstenbron						
Geen inkomsten	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
Werknemer	-0,06 ²⁾	0,11 ²⁾	-0,05 ¹⁾	0,02 ¹⁾	-0,04 ¹⁾	0,01 ¹⁾
Zelfstandig	0,12 ¹⁾	0,06 ¹⁾	-0,18 ²⁾	-0,05 ¹⁾	0,01	0,04 ¹⁾
Uitkering	-0,30 ³⁾	0,13 ³⁾	0,17 ³⁾	-0,15 ²⁾	0,05 ¹⁾	0,09 ²⁾
Inkomsten (in euro's)						
<=1000	0,39 ³⁾	-0,20 ³⁾	-0,19 ³⁾	0,23 ³⁾	-0,18 ³⁾	-0,05 ²⁾
1001-2000	0,08 ²⁾	-0,09 ³⁾	0,01	0,22 ³⁾	-0,16 ³⁾	-0,06 ²⁾
2001-3000	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
3001-4000	-0,06 ¹⁾	0,04 ¹⁾	0,02	-0,08 ²⁾	0,05 ²⁾	0,02 ¹⁾
>=4001	-0,10 ¹⁾	-0,07 ¹⁾	0,17 ¹⁾	-0,06 ²⁾	0,02 ¹⁾	0,04 ²⁾
			Pseudo R ² = 0.1982		Pseudo R ² = 0.0316	

¹⁾ 2 < t ≤ 10;

²⁾ 10 < t ≤ 20;

³⁾ t > 20.

Bron: CBS.

7. Model fit voor het optimale aantal profielen in de Latente-klassen-analyse(mannen en vrouwen, laag- en hoogopgeleid)

	Aantal profielen	LL	BIC(LL)	L ²	BIC(L ²)	AIC(L ²)	AIC3(L ²)	Df	% classificatie fouten
Mannen	1	-704 917,5	1 409 885,8	131 948,4	131 579,7	131 890,4	131 861,4	29	0%
	2	-645 751,6	1 291 604,8	13 616,6	13 298,7	13 566,6	13 541,6	25	5%
	3	-641 104,2	1 282 361,0	4 321,9	4 054,9	4 279,9	4 258,9	21	7%
	4	-641 102,1	1 282 407,7	4 317,7	4 101,5	4 283,7	4 266,7	17	26%
	5	-641 102,1	1 282 458,5	4 317,7	4 152,4	4 291,7	4 278,7	13	30%
Vrouwen	1	-714 598,6	1 429 247,9	123 776,8	123 408,4	123 718,8	123 689,8	29	0%
	2	-659 151,1	1 318 403,8	12 881,8	12 564,3	12 831,8	12 806,8	25	7%
	3	-655 074,9	1 310 302,3	4 729,6	4 462,8	4 687,6	4 666,6	21	14%
	4	-655 074,9	1 310 353,13	4 729,6	4 513,6	4 695,6	4 678,6	17	35%
	5	-655 074,9	1 310 403,944	4 729,6	4 564,4	4 703,6	4 690,6	13	44%
Mannen laagopgeleid	1	-173 886,1	347 817,4	36 909,9	36 582,6	36 851,9	36 822,9	29	0%
	2	-158 554,5	317 199,26	6 246,6	5 964,4	6 196,6	6 171,6	25	5%
	3	-156 512,7	313 160,95	2 163,1	1 926,1	2 121,1	2 100,1	21	10%
	4	-156 512,7	313 206,1	2 163,1	1 971,2	2 129,1	2 112,1	17	16%
	5	-156 512,7	313 251,24	2 163,1	2 016,4	2 137,1	2 124,1	13	29%
Mannen hoogopgeleid	1	-200 500,7	401 047,48	35 128,0	34 794,6	35 070,0	35 041,0	29	0%
	2	-183 849,6	367 791,17	1 825,7	1 538,3	1 775,7	1 750,7	25	5%
	3	-183 306,1	366 750,25	738,8	497,3	696,8	675,8	21	7%
	4	-183 261,1	366 706,2	648,8	453,3	614,8	597,8	17	24%
	5	-183 261,1	366 752,2	648,8	499,3	622,8	609,8	13	31%
Vrouwen laagopgeleid	1	-136 239,1	272 522,5	20 795,0	20 473,2	20 737,0	20 708,0	29	0%
	2	-127 662,7	255 414,06	3 642,2	3 364,8	3 592,2	3 567,2	25	7%
	3	-126 562,1	253 257,28	1 441,0	1 208,0	1 399,0	1 378,0	21	13%
	4	-126 562,1	253 301,64	1 441,0	1 252,4	1 407,0	1 390,0	17	31%
	5	-126 562,1	253 346,01	1 441,0	1 296,7	1 415,0	1 402,0	13	41%
Vrouwen hoogopgeleid	1	-230 892,3	461 830,91	44 118,8	43 783,0	44 060,8	44 031,8	29	0%
	2	-210 525,3	421 143,23	3 384,8	3 095,4	3 334,8	3 309,8	25	6%
	3	-209 490,2	419 119,34	1 314,6	1 071,5	1 272,6	1 251,6	21	11%
	4	-209 489,0	419 163,32	1 312,3	1 115,5	1 278,3	1 261,3	17	21%
	5	-209 489,0	419 209,63	1 312,3	1 161,8	1 286,3	1 273,3	13	37%

Literatuur

Bakker, B.F.M., 2008, De stand van het sociaal statistisch bestand. *Bevolkingstrends*, 56 (2), 14–18.

Bakker, B.F.M., 2009, Trek alle registers open! Rede uitgesproken van het ambt van bijzonder hoogleraar Methodologie van registerdata voor sociaalwetenschappelijk onderzoek, Vrije Universiteit Amsterdam.

Bakker, B.F.M., J. van Rooijen en L. van Toor, 2014, The system of social statistical datasets of Statistics Netherlands: An integral approach to the production of register-based social statistics, *Journal of the International Association for Official Statistics*, 1–14.

Becker, H., 1992, *Generaties en hun kansen*. Amsterdam: Meulenhoff.

Bierings, H., N. Kooiman, N. en De Vries, R., 2013, Arbeidsmarkttransities in Nederland, een overzicht, in: Van Gaalen, R., Goudswaard, A., Sanders, J., en Smits, W. (red.), *Dynamiek op de Nederlandse Arbeidsmarkt; De focus op flexibilisering*, Den Haag/Heerlen en Hoofddorp: CBS/TNO.

Blossfeld, H-P. en Timm, A. (red.) (2003), *Who marries whom? Educational Systems as Marriage Markets in Modern Societies*, Dordrecht: Kluwer.

De Beer, J., 2012, Crisis in de economie, crisis in relatie- en gezinsvorming, *Bevolkingstrends*, november 2012.

Dronkers, J. en W.C. Ultee (red.), 1995, *Verschuivende ongelijkheid in Nederland; Sociale gelaagdheid en mobiliteit*, Assen, Van Gorcum.

Hagenaars, J. A., en Halman, L. C., 1989, Searching for ideal types: The potentialities of latent class analysis. *European Sociological Review*, 5, 81–96.

Liao, T. F., 1994, *Interpreting probability models: Logit, probit, and other generalized linear models*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Liefbroer, A.C. en Dykstra, P.A., 2000, *Levenslopen in verandering. Een studie naar de ontwikkelingen in de levenslopen van Nederlanders geboren tussen 1900 en 1970*. Sdu Uitgevers, Den Haag.

Van der Lippe, T., Dykstra, P. A., Kraaykamp, G., en Schippers, J. (Eds.), 2007, *De maakbaarheid van de levensloop*. Assen: Van Gorcum.

Van Gaalen, R. I. en P. A. Dykstra, 2006, Solidarity and Conflict Between Adult Children and Parents: A Latent Class Analysis, *Journal of Marriage and Family*, 68 (4), 947–960.

Van Gaalen R., J. de Vries, K. Arts en C. Harmsen, 2013, *Perspectief op veranderde levenslopen: leven, leren en werken naar geboortegeneratie*. Sociaaleconomische trends, oktober 2013.

Van der Mooren, F. en T. Traag, 2013, Twintigers op de arbeidsmarkt. Een intergenerationele vergelijking, Sociaaleconomische trends, oktober 2013.

Van Rooijen, J. en R. van Gaalen, 2013, Het effect van ontslag van de man op zijn scheidingskans, Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken, 29 (4), 414–425.

SCP, 2010, Sociaal en Cultureel Rapport 2010, Nederland in generatieperspectief, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

Spangenberg, F. en M. Lampert, 2009, 'De grenzeloze generatie, en de eeuwige jeugd van hun opvoeders', Nieuw Amsterdam, 2009.

Wobma, E. en M. van Huis, 2012, Vruchtbaarheid van mannen en vrouwen naar opleidingsniveau, Bevolkingstrends, september 2012.

Vermunt, J.K., 1991, Leefstijl en demografisch gedrag: een toepassing van latente-klassen-analyse, Maandstatistiek van de Bevolking, 91/11.

Vermunt, J.K., 2003, Toepassingen van latente klassen analyse in sociaal wetenschappelijk onderzoek, Oratie Universiteit Tilburg, 3 oktober 2003.

Vermunt, J. K., & Magidson, J., 2005, Latent GOLD user's guide (version 4.0). Belmont, MA: Statistical Innovations.

Yamaguchi, K., 2000, Multinomial logit latent-class regression models: An analysis of the predictors of gender-role attitudes among Japanese women. American Journal of Sociology, 105, 1702–1740.

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2013–2014	2013 tot en met 2014
2013/2014	Het gemiddelde over de jaren 2013 tot en met 2014
2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2013 en eindigend in 2014
2011/'12–2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2011/'12 tot en met 2013/'14

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.